14 Jaar No. 106 — 's HERTOGENBOSCH. — Donderdag 8 September 1842

DE NOORD-BRABANDER.

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT?
Horatius.

ABONNEMENTSPRIJS
Voor de Stad .... f 12,-
Franco per post .. » 14,-

(Verschijnende driemalen ter week: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN
15 cent de regel
behalve 35 cents zegel.

DE TIJDGENOOT.

Zie het vorig nummer.

Wat de *Tijdgenoot* over het onderwijs gelieft te zeggen, heeft niets meer om het lijf, dan de beschuldigingen, welke hij tegen ons inbragt. Het zijn al wederom beschuldigingen; waarvan niet eene bewezen wordt.

Voor eerste bewijs tegen vrijheid van onderwijs moet gelden Belgie. Geen wonder. Is Belgie niet de zondenbok voor sommigen in Noord-Nederland? Natuurlijk: want Belgie bevat naar hunne meening zooveel Roomschen, dat er bijna geen plaats is voor eenige weinige protestanten.

Maar de *Tijdgenoot* behoorde te weten, dat de handelingen der Belgen niets ten voordeele of ten nadeele der onzen kunnen pleiten, of hij moet ons toegeven, dat ook wij de verdraagzaamheid der Nederlandsche protestanten afmeten, naar de onverdraagzaamheid van protestanten van andere landen.

Wij willen desniettemin eens even inzien, wat hij zoo al van Belgie schrikbarends te verhalen heeft; het zal ons wederom eene gelegenheid geven, die goede trouw te bewonderen, welke den *Tijdgenoot* zoo uitmuntend onderscheidt.

« De vrijheid van onderwijs, zegt hij, « was er niet dan een middel om het be- « staande af te breken, en daarop de magt « der kerk te bouwen." Het eerste gedeelte van deze zinsnede kan er door: waarlijk men was in Belgie van ons onderwijsstelsel volkomen afkeerig; en het verwondert ons geenszins dat hetzelve met de revolutie geheel in duigen viel. Men riep vrijheid van onderwijs uit, om « daarop de magt der kerk te bouwen," voegt er de *Tijdgenoot* bij. Wil de *Tijdgenoot* de goedheid hebben te zeggen waar hij dat feit van daan haalt, en welke magt de Kerk op die vrijheid van onderwijs bouwde. Was dit een zuiver godsdienstige magt, die des geloofs; of had zij ook eenige politieke strekking? En hoe werd die magt, door vrijheid van onderwijs in België gevestigd? Ziedaar eenige punten ter opheldering, welke wij den *Tijdgenoot* afvragen, alvorens op zijne onbepaalde, duistere, onbewezene beschuldiging te antwoorden.

Waarheid is het, dat na de revolutie, het schoolwezen (niet geheel, maar dan toch ten deele) verviel. Kon het anders? Het oude schoolwezen, was door de revolutie omvergeworpen, tegelijk met heel het staatsbestuur, dat van den grond af moest worden opgebouwd. Onder dergelijke omstandigheden moest het schoolwezen lijden, en vervallen, maar niet «tot dat men de geestelijkheid nederig smeekte, hetzelve op te nemen." De geestelijkheid liet zich niet smeeken. De vrijheid van onderwijs was gewaarborgd; en even als de anti-Katholijke, zoogenaamde liberalen, even als de protestanten maakten zij daarvan aanstonds gebruik tot oprigting van eigene scholen. En wil de *Tijdgenoot* weten, hoe » de regering aldaar thans over » het onderwijs denkt," dan heeft hij deze dagen gelegenheid gehad zich daarvan naauwkeurig te onderrigten bij de debatten, welke nopens het ontwerp van wet over het lager onderwijs, dat zoo even is aangenomen, hebben plaats gehad.

De *Tijdgenoot* spreekt over Mgr. den Bisschop VAN BOMMEL; maar met zijne gewone manier van achterhoudendheid. Deze geleerde ijverige bisschop schreef een belangrijk, zaakkundig werk over het onderwijs. Hij bewees, en, dat zulks de *Tijdgenoot* wederlegge, wanneer hij zich daartoe in staat bevindt; hij bewees, dat het *onderwijs*, gepaard moet gaan met *opvoeding*; en dat dit laatste onmogelijk is, zonder dat het onderwijs godsdienstig zij, niet slechts zedelijk, maar ook leerstellig, dewijl het eerste zonder het laatste niet bestaan kan. En dewijl een constitutioneel gouvernement aan de godsdienst vreemd moet blijven, beweerde Zijne Hoogwaardigheid, dat het onderwijs door de geestelijkheid der contribuabelen moest worden geleid, dewijl deze alleen bevoegd was het leerstellig onderwijs, dat geheel de school doordringen moet, te geven. A zoo zouden in Katholijke plaatsen, de Katholijke geestelijkheid, in protestantsche plaatsen die der protestanten, in joodsche scholen, die der joden aan het hoofd van het onderwijs behooren te staan. Het kan zijn dat wij ons vergissen, maar wij twijfelen er sterk aan of de *Tijdgenoot* bij magte is, deze logica van den uitmuntenden bisschop van Luik omver te stooten.

Intusschen om tot de zaak terug te komen, zien wij nu de goede trouw van den *Tijdgenoot*; in plaats van dit logisch voor alle eerediensten onpartijdig sijsteem; laat hij Mgr. van Bommel eenvoudig zeggen: *dat opvoeding en onderwijs aan de kerk behooren*; en daar het woord *kerk* in den mond van een katholijk alleen *katholijke kerk* beteekent, kunnen de protestanten uit de woorden welke men Mgr. van Bommel in den mond legt, afleiden, dat Zijne Hoogwaardigheid alle onderwijs, ook van protestanten aan de kerk heeft willen onderwerpen. Hoe ter goede trouw!

Dit blijkt nog des te meer, daaruit, dat de *Tijdgenoot* ons beschuldigt die voorgewende beginselen van overheersching te verloochenen. »Maar, voegt hij er bij, het » is eene verloochening, die voor een oogenblik geschiedt, om den schijn van libe- » raliteit aan te nemen." In de oogen van den *Tijdgenoot* is dus onze verklaring geveinsd, dat is leugenachtig. Zeer beleefd, maar waaruit bewijst hij zulks? Dat weten wij niet, en denkelijk hij zelf ook niet. Of zou het misschien voor bewijs moeten gelden; dat door den *Noord-Brabander* het oprigten » van Katholijke leesbibliotheeken, onder » toezigt der geestelijkheid, en de kloosters » in betrekking tot het onderwijs" zijn goedgekeurd? Maar welk verband bestaat er tusschen eene Katholijke leesbibliotheek en overheersching; tusschen het onderwijs van Zusters van liefde en overheersching? Zou de *Tijdgenoot* ons ook dit willen ophelderen? Wij zullen er hem dankbaar voor zijn; want waarlijk zoo ver rijkt ons begrip, onze denkkracht niet, dat wij in staat zouden zijn de onderlinge betrekking dier disparata te vatten. Waarlijk het is onze schuld niet, dat bij het lezen van het lang getrokken, en wijd uitgerekte vertoog van den *Tijdgenoot*, nu en dan de gedachte bij ons opkomt, dat hij, zulks schrijvende, slaapdronken geweest is.

Om voor van daag te eindigen, hebben wij ten derden maal nog een punt ter opheldering aan den *Tijdgenoot* voor te stellen; en dat hem zeer gemakkelijk zal wezen, indien hij zoo zeker van zijne zaak is, als hij voorgeeft. De *Noord-Brabander* heeft door de artikelen, die hij vroeger over het onderwijs opnam doen denken, dat de geestelijkheid over het onderwijs heerschen wil? dat beweert de *Tijdgenoot*; welnu wij verzoeken hem vriendelijk zulks uit gemelde artikelen, welke in den *Noord-Brabander* zijn voorgekomen, te staven. Wij twijfelen er niet aan of de *Tijdgenoot* zal aan deze onze nederige bede willen voldoen; niets immers zal beter geschikt zijn om zijne beroemde goede trouw aan het verband der Nederlandsche publiek kenbaar te maken.

KERKELIJKE STAAT.

ROME. 2. H. Gregorius XVI heeft den heer O'Connell een kostbaar kruis en eene gouden medaille geschonken. De Cullen, overste van het seminarie der Ieren, te Rome, welke eerstdaags zijn vaderland bezoeken gaat, is gelast deze geschenken van den heiligen Vader aan den Heer O'Connell ter hand te stellen.

ZWITSERLAND.

In geen een land zegt de *Freie Schweizer* ondervindt het journalismus zoo vele hinderpalen als in het kanton Argau. De zegelregten zijn zoo hoog dat de openbare bladen naauwelijks in omloop kunnen gebragt worden. Sedert lang hoopte men dat een *zoo liberaal* gouvernement al die hinderpalen voor de publiciteit zou uit den weg ruimen. Maar de zaak neemt eenen geheel anderen loop. In plaats van de zegelregten te verminderen, die de drukpers van Argau zoo zeer drukken, onderwerpt men de bladen, die in dit kanton in ruiling komen, nog aan eene nieuwe schatting. Indien zulks te Lucerne plaats gehad had, zouden er geene patriotische termen genoeg bestaan, om eenen dergelijken maatregel te vernietigen.

De *Fédéral* van Geneve beweert, dat er geene ernstige twist tusschen de troepen der verschillende kantons, heeft plaats gehad, die aan het gewaande gevecht van het leger van Thoune hebben deelgenomen.

Evenwel, verhaalt de *Fédéral* dat bij den aanval eener brug, de aanvallers en de verdedigers, aangehitst door de hevigheid van den strijd, op elkander geschoten hebben, en dat verscheidene soldaten, hoewel zeer ligt, daardoor gewond zijn geworden.

Volgens het helvetische blad zijn er geene dooden gebleven, en de troepen zijn vervolgens in de beste orde in het leger teruggekeerd.

ENGELAND.

LONDEN 1 September. De onlusten beginnen weder, op nieuw in de omstreken van Manchester. Te Glossop zijn twee groote fabrieken, die van de Heeren Cooper en van den Heer Shipley, door eene menigte werklieden aangevallen. De jongste heer Cooper is zoo zeer mishandeld, dat men voor zijn leven vreest. Bijna 500 mannen hadden zich vereenigd om den Heer Shipley aantevallen.

Deze wapende zijne werklieden, zijne bedienden, en aan het hoofd van dezelve trok hij zijne aanvallers tegen; hen waarschuwende om terug te gaan, daar hij verklaarde dat hij met kracht aan allen aanval wederstand zou bieden. Deze woorden bragten echter geene uitwerking te weeg.

De strijd ving aan. De Heer Shipley werd genoodzaakt om met de zijnen naar binnen te vlugten, doch vertoonde zich kort daarna boven aan een venster en schoot op de menigte waardoor er verscheidene gewond werden.

De woede der verbitterden werd hierdoor zoo groot, dat zij het fabriek in brand wilden steken, en zich aan andere ongeregeldheden overgaven, totdat er eindelijk eene compagnie infanterie en een escadron dragonders op de plaats aankwam en de menigte uit een dreef, hetwelk echter met de grootste moeijelijkheden verzeld ging.

SPANJE.

MADRID 28 Augustus. De directie generaal van de openbare schatkist, kondigt in de *Gaceta de Madrid* van 28 Augustus aan: het openen van eene leening van 40,000,000 realen betaalbaar uit den opbrengst der kwikzilvermijnen van Almaden. De inschrijvers moeten binnen 30 dagen hunne aanbiedingen opgeven met besloten brieven. De 40 millioen realen moeten in geld voorgeschoten worden, bij maandelijksche betalingen, waarvan de eerste betaling zal plaats hebben 8 dagen na het teekenen van het contract. De aanbestedings bedingingen zullen gebazeerd zijn op de kleinste som der eerste maandelijksche uitbetaling. De generale Directie der schatkist, zal aan de inschrijvers eene aanwijzing op de kassier van de nationale schatkist geven, en die zullen betaalbaar zijn uit [illegible], zoo spoedig als de 10,500,000 realen waarmede deze mijnen nog belast zijn, betaald zullen zijn.

LISSABON 22 Augustus. Een courrier die van Madrid gearriveerd is, heeft berigten gebragt dat de spaansche troepen die zich op de Portugeesche grenzen bevonden naar Leon teruggetrokken zijn.

FRANKRIJK.

PARIJS 3 September. De zaken van Syrie schijnen eene zeer zonderlinge wending te zullen nemen. De *Porta-Foglio Malteze* van den 22 Augustus deelt de volgende omstandigheden mede, onder dagteekening van Beyrouth den 13:

» Twee fransche oorlogschepen één fregat en twee brikken liggen sedert den 8 op de reede, en gisteren is een schooner aangekomen, geladen met krijgs- en mondbehoeften. Men wacht nog anderen, en men meldt als zeker, de aankomst van het Engelsche eskader.

» Men herinnert zich nog, dat, eenigen tijd geleden, een officier der fransche marine door albanesche soldaten beleedigd werd. Mustapha Pacha, de bedreigingen van den franschen kommandant vreezende, deed aan twee der schuldigen eenige stokslagen toedienen. De Albanazen werden naar Tripoli (Syrie) gezonden, waar het fransche oorlogsvaartuig ook deszelfs standplaats ging houden.

Om zich te wreken, hebben de Albanezen dezen zelfden officier aangevallen, gebonden, omkleed en geslagen, zijn vervolgens gevlugt, terwijl zij hem gebonden lieten liggen. Eenige fransche oorlogschepen zijn onmiddelijk naar Tripoli vertrokken, en men wacht met ongeduld het resultaat hunner reis.

» De Drussische Scheiks zijn nog in de gevangenis; het gerucht loopt, dat zij morgen in vrijheid zullen gesteld en naar hun land teruggezonden worden om de Druzen tegen de Maronitische christenen te wapenen. Omer-Pacha doet niet dan Druzen wapenen. Sciuble-el-Ariam bevindt zich in de omstreken van Zable met eenige honderden gewapende mannen: hij wacht versterkingen van Druzen om de christenen aan te vallen. Geheel de libanon staat op het punt van eenen nieuwen crisis te ondergaan; men wapent zich en men provianderet. Eene groote hoeveelheid krijgsbehoeften zijn op de rivier Cané ontscheept geworden.

Een brief uit Alexandrië van den 20 Augustus, door de Semaphore van Marseille medegedeeld, bevat het volgende:

Ofschoon Omer-Pacha aan de Druzen, de wapenen in de handen heeft gegeven om hunne wreedheden jegens de christenen te hernieuwen, gelooven wij echter dat de aankomst der fransche oorlogschepen deze treurige voornemens wel zal verijdelen.

» De Pacha scheen eerst geweigerd te hebben zijne vloot in zee te brengen, doch thans gelooft men het tegendeel, want sedert een paar dagen wordt alles in gereedheid gebragt, en Said-Pacha is door zijnen vader teruggeroepen geworden; van alle gissingen meenen wij te kunnen verzekeren, dat de Egyptische vloot hare kusten niet zal verlaten, maar slechts eenige manoeuvres zal verrigten. Deze vloot bestaat, naar men zegt, uit twaalf zeilen waaronder vier schepen.

Volgens de *Malta Times* van den 25 Augustus zouden de Albaneesche soldaten van Tripoli zich niet vernoegd hebben met eenen franschen officier te beleedigen en te slaan, maar zouden den franschen consul te Tripoli, als mede vier franschen, vermoord hebben.

Men kan uit alles opmerken, dat Frankrijk in vereeniging met Engeland eenige orde in Syrie zal beproeven te herstellen, en de christenen dezer landstreken voor nieuwe vervolgingen zal trachten te bevrijden.

PARIJS 4 September. Het schijnt dat men de Hertogin van Orleans, sedert den dood van haren gemaal steeds van alles verwijderd houdt; men begeert in het geheel niet, noch te Eu, noch te Neuilly dat zij met de mannen der Politiek in aanraking komt. De Princes is niet ernstig ongesteld, maar zij is steeds lijdende sedert eenige maanden. Voor dat zij getrouwd was, was hare constitutie reeds zeer zwak.

Sedert den dood van den Prins, heeft zij steeds met allerhande aandoeningen te kampen gehad, en dit heeft gewis hare oude kwaal verergerd. Men verzekert ons, dat zich de Hertogin van Orleans geheel geisoleerd aan het hof van Lodewijk Philips bevindt en dat de aanwezigheid van de Groot Hertogin douairière van Mecklenburg, en de opvoeding van hare kinderen de eenigste troost is, die haar na zoo veel verijdelde verwachtingen, en ondervonden leed, overblijft.

-- Men zegt dat de Heer Guizot eene reis naar Zwitserland ondernemen wil; zoude hij misschien *bij toeval* de Koning van Pruissen, die zich den 23 September naar Neufchatel begeeft, aldaar willen ontmoeten?

-- PARIJS den 5 September 1842.

De Kamers van koophandel der groote Zeehavens zijn verzocht geworden ieder een mandataris te benoemen, om eene commissie te vormen, die zich met de aangelegenheden van Senegal zal bezighouden.

-- De Kommandant Callier, adjudant van den Maarschalk Minister van Oorlog is alhier terug gekomen van zijne missie in de Provincie Oran.

-- Het blijkt uit de Statisticke opgaven aan het ministerie van Oorlog, dat de verschillende Provincien van Algiers, eene bevolking van circa 5,6000,000 zielen bevatten, daaronder begrepen de Franschen en vreemdelingen, die zich aldaar ter woon gevestigd hebben sedert 1830.

NEDERLANDEN.

's GRAVENHAGE, 4 Sept. De beroemde Fransche kunstschilder de heer Gudin heeft de eer genoten eergisteren ten hove te dineren. HH. MM. hebben zich geruimen tijd op de vleijendste wijze met denzelven onderhouden over de kunst, waarin deze schilder eenen zoo hoogen graad bereikt heeft.

-- Men verzekert, dat het ontwerp van wet, nopens de administrative regtsmagt, hetwelk in de aanstaande zitting der Kamers aan dezelve zal worden aangeboden, reeds in gereedheid zou gebragt zijn, en dat het de bepaling behelzen zou, dat de regter zou uitmaken, of eenig geschil al dan niet tot de administrative regtsmagt zou behooren.

-- De vraag heeft zich voorgedaan, of onder *tafel- en servetgoed*, bij het tarief van regten belast met een inkomend regt van 2 en 3 percent der waarde, ook gerangschikt kan worden het tafel- en servetgoed, geheel van *katoen* te zamen gesteld, dan wel of dit moet geacht worden te behooren onder de rubriek van het tarief: *manufacturen, lijnwaden en stoffen van katoen*, onderworpen aan een inkomend regt van 4 pCt. der waarde. Z. Exc. de minister van finantien, hierop bij resolutie van 11 Augustus ll., No. 86, beschikt hebbende, heeft daarbij te kennen gegeven, dat bij de aangifte van *tafel- en servetgoed* geene opgave behoeft te worden gevorderd van het bestanddeel, waaruit hetzelve is te zamengesteld, en mitsdien daarop *zonder onderscheid van grondstof*, mits *kennelijk* ter tafel en servetgoed geschikt zijnde, het inkomend regt van 2 of 3 pCt. der waarde moet worden toegepast.

-- Een onvermoeid statisticus heeft berekend, dat de branden op eene verontrustende wijze toenemen -- geheel daargelaten het groote aantal van den tegenwoordigen zomer. In Frankrijk vielen in 1833 slechts 3639 branden voor: hun aantal steeg jaarlijks, en in 1842 bedroeg het 4876. Ook in Londen blijkt die toeneming: in 1833 was er 453 maal brand, en in 1841 606 maal. Genoemden statisticus zoekt de oorzaak hiervan in overpropping der kamers met meubelen; in het zamenloopen van vele schoorsteenen in elkander; in den ligten bouw der huizen, en vooral in de brandwaarborg-maatschappijen, dewijl de lieden, zoodra hun eigendom verzekerd is, de wijze de noodige voorzigtigheid niet in acht nemen

Mengelwerk.

ZWITSERLAND.

(Vervolg van ons vorig Nommer.)

De onafhankelijkheid van elk kanton van de andere kantons der bondsvergadering, wat de binnenlandsche zaken aangaat, maakte het noodzakelijk om voor iedereen afzonderlijk de kwestie van de aanneming der artikelen van Baden voor den grooten raad te brengen. Die van het kanton Argau nam dezelve aanstonds aan. Dadelijk deed de Katholijke bevolking, die zoo als men gezien heeft niet veel minder in getal was, hare ongerustheden en klagten aan de protestantsche bevolking van dit kanton hooren. De geheele geestelijkheid zond voorstellen aan den raad, alsmede eene petitie, welke door meer dan 14000 personen onderteekend was. Men nam dezelve niet in aanmerking, men spotte er zelfs mede; want, in Zwitserland waar in het algemeen, de radicale dagbladen met eene ongelooflijke vrijheid van uitdrukking en lompheid geschreven worden, beroemen zich de leden der Souvereine raden, die het Katholicismus vijandig zijn, niet meer dan zij op beschaafdheid en goeden smaak. Eerder zou men denken op de vischmarkt, dan wel in eene wetgevende vergadering te zijn. Daar eenige leden hadden beweerd, dat de bisschop niets tegen de artikelen had, verklaarde deze in eenen brief van den 10 April 1815, dat hij dezelve grootelijks afkeurde en met de kerk verwierp. Deze brief werd hem met verwijtingen terug gezonden, en men besloot om aan het volk eene verklaring van het tegendeel, bekend te maken. Niettegenstaande de protestatie van verscheidene leden, en ofschoon dit voorstel slechts met eene zwakke meerderheid doorging, maakte men eene proclamatie op, en men beval de pastoors om dezelve op Zondag den 17 Mei elk in zijne kerk op den predikstoel af te lezen. Men zeide er onder anderen bij, dat de bisschop van Bazel zulks in zijnen brief bevolen had. Niets is meer gemeenzaam in Zwitserland, dan dat men den predikstoel ziet gebruiken om mededeelingen der tijdelijke magt te doen. De openbare verkoopingen, de geregtelijke onteigeningen, de policiebevelen enz. worden gedurende de godsdienst oefeningen aan de geloovigen aangekondigd, en de priester ziet zich verpligt zijne priesterlijke bedieningen te staken, tot dat de agent van het plaatselijke bestuur zijne bezigheden geeindigd heeft. Om de spotternij toen nog erger te maken, waren het de priesters zelven die eene voor de kerk vijandige, en voor den bisschop honende proclamatie moesten mededeelen. Eenigen deden zulks, hoewel met weerzin, een groot aantal ontsloegen zich er van, en gaven hiervoor hunne redenen te kennen, met te verzekeren dat zij dezelve zouden mededeelen, indien de bisschop zulks beval. Inderdaad, den volgenden Zondag lazen zij dezelve mede, daar de Bisschop hun zulks toegestaan had, om de jammerlijke gevolgen eener weigering te vermijden. Niettemin werden er een en twintig priesters aangeklaagd, en door de regtbanken tot verscheidene straffen veroordeeld. Verscheidene Katholijken, leden van den hoogen raad, werden ook van hunne regten ontzet en tot verschillende geldstraffen veroordeeld. Daarop rigtte de Bisschop van Bazel eenige klagten aan den kleinen raad, welke het eigenlijk gezegd gouvernement uitmaakt, omdat men priesters van hunne bedieningen ontzet had zonder zijne tusschenkomst; men antwoordde hem, dat men zich wel door geweld zou doen gehoorzamen. De bisschop herhaalde zijne aanklagt in eenen brief van den 3 Augustus. Maar de hooge raad keurde den 2 September het gedrag van het gouvernement goed, en gaf den bisschop te kennen, dat, indien hij niet toegaf, de kleine raad gemagtigd was, zijn inkomen in te trekken.

Te Lucerne waar deze nieuwigheden begonnen waren, haastte men zich even als te Aarau om hieraan zijne goedkeuring te geven. Hoewel de bevolking van dit kanton geheel en al Katholijk is bestaat de hooge raad door eene schuldige zorgeloosheid of een blind vertrouwen van het grootste gedeelte der bewoners, uit de vijanden der Kerk. Daarenboven waren er sommige onder de geestelijkheid die de bedoelingen der nieuwigheid zoekers hielpen bevorderen. Acht en veertig onder hen zonden eenen brief aan den bisschop, waarin zij de oorzaak der moeijelijkheden, die tusschen de kerk en den staat ontstaan waren, op een gedeelte van hunne medebroeders wierpen.

Drie en negentig geestelijken der drie landelijke dekanaten van dit kanton deden aan hun geestelijk hoofd eene wederlegging van deze beschuldiging toekomen, en eischten, indien zulks het geval was, geregtelijk vervolgd te worden. Maar de bisschop bevredigde hen door eenen brief van den 31 Augustus en betuigde hun zijne tevredenheid en zijn vertrouwen. Om een denkbeeld te geven van de tucht welke de heerschende partij toen op de geestelijkheid van het kanton deden rusten, zullen wij aanhalen dat priesters, door bij het verklaren van het evangelie aan de geloovigen, van valsche profeten gesproken te hebben, verbannen werden zonder hen verder te hooren, en zonder hunne redevoeringen nader onderzocht te hebben. De Heer Huber, pastoor van Ufficon, werd in de gevangenis gezet, omdat hij eene breve van den Paus, die reeds in de dagbladen was medegedeeld, openlijk van den predikstoel had afgelezen, waarin de artikelen van eene redevoering veroordeeld werden, die door een geestelijke van St. Gall, Louis Fuchs genaamd, gehouden was. Het onderwijs der theologie, werd aan een zeer achtenswaardig priester ontzegd, en een afgezette en tegen zijnen bisschop wederspannige geestelijke in zijne plaats gesteld.

Het kanton van St. Gall, dat met Lucerne de conferentie van Baden gehouden had, nam insgelijks den uitslag zonder aarzelen aan. Eene menigte anti-katholijke maatregelen, waren gedurende den laatsten tijd, in den hoogen raad genomen, en, sedert den dood van den bisschop had dit kanton zich openlijk tegen den H. Stoel verzet, ter oorzake der benoeming van den Heer Bossi, een nieuwe bisschop van Coire en St. Gall. De hooge raad beweerende niet toegestemd te hebben tot de vereeniging van St. Gall met Coire, eene vereeniging in 1823 door Pius VII uitgevaardigd, had eigenmagtig een administrateur van het diocees benoemd, en tegelijk het kapittel, het seminarie en zelfs het diocees onderdrukt. Deze maatregelen dreigden eene verschrikkelijke scheuring ten gevolge te zullen hebben. De wenschen van 18000 petitionnaires, en de formeele handelingen van den kant der Katholijke afdeeling van den hoogen raad, vermogten niets tegen den bijzonderen geest welke bij de meerderheid heerschte. Van toen af begreep men den ijver, welke deze meerderheid in het werk stelde om besluiten aan te nemen, die de heerschappij van den staat over de kerk bevestigen.

De andere kantons, wier gedeputeerden deel hadden genomen aan de conferentien van Baden, toonden bij lange na niet denzelfden ijver voor deze beruchte artikelen.

In het kanton Thurgau, ging het ontwerp er niet door, dan met zwakke meerderheid, hetgeen oorzaak was, dat men hetzelve niet terstond uitvoerde. Solothurn besloot om eene andere conferentie af te wachten, en Bern, vreezende de katholijken van den Jura te stooten, aarzelde insgelijks om zich te verklaren.

Intusschen had de Paus door eenen rondgaanden brief van den 17 Mei 1835, de artikelen van Baden op de formeelste wijze verworpen, als *de heilige leer de kerkelijke magt ondermijnende en nopens de kerk tot eene schadelijke en onregtvaardige slavernij verlagende.* Door deze plegtige handelwijze, welke iedere twijfeling in het verstand der geestelijkheid en der geloovigen moest doen verdwijnen, gevoelde men de noodzakelijkheid van eene tweede conferentie, die inderdaad den 7 September te Lucerne plaats had. De zeven kantons, welke aan die van Baden deelgenomen hadden waren er op de volgende wijze vertegenwoordigd: Lucerne had den Heer Schneider, gezonden, toenmaals avoyer van het kanton en den Heer Amrhyn, oud-avoyer; Solothurn de Heeren de Roll, staatsraad, en Durholz, president van den hoogen raad; Argau den kolonel Fetzel en den president Dorer. Ieder der vier andere kantons zond slechts een gedeputeerde. Zug en Graauwbunderland, die insgelijks verzocht waren, verschenen niet. In het eerste dezer kantons, verklaarden de hoofden van het kapittel, vereenigd onder voorzitting van den Heer Andermals, pastoor van Steinhausen, eenparigtijk, dat de geheele geestelijkheid van Zug (*) al de artikelen van Baden verwierp, die door den Bisschop en den H. Vader veroordeeld waren, en dat men de autoriteiten van het Kanton verzocht dezelve te doen verwerpen, Er bestonden twee meeningen in den raad van state, de eene wilde de geheele verwerping der artikels, de andere alleen de weigering van deel te nemen aan de conferentie van Lucerne. Na eene lange discussie verklaarde de volstrekte meerderheid zich voor de verwerping der artikels. Er waren dus in het geheel slechts tien gedeputeerden te Lucerne, alles leeken, gelijk die van de conferentie van Baden. De deliberatien duurden slechts vier dagen.

Wat den metropolitaanschen zetel betreft, men besloot den H. Vader voortestellen om den bisschop van Bazel tot de aartsbisschoppelijke waardigheid te verheffen, en van heden af aan de regten van dezen prelaat te regelen. Betrekkelijk de 14 Artikelen, waarvan wij vroeger gewaagden nam men eene menigte beslissingen, waarvan eenigen zekere beschikkingen bevestigden en anderen wijzigden. Alzoo volgens Art. 1. besloot men om aan de bisschoppen het regt te laten om de sijnodes bijeente roepen, behoudens de onderwerping der besluiten, die zouden genomen worden, aan de goedkeuring der staten van het diocees, hetgeen een wezenlijk regt van *placet* constitueerde. Op artikel 2 besloot men eene schikking te maken die de regten der bisschoppen zou regelen, en hetzelve vervolgens aan dezelfde staten van het diocees te onderwerpen. Wat het *placet* aangaat, waarvan in art. 3 gesproken wordt, erkende men, dat in de gemengde kantons, eene commissie alleen uit Katholijken bestaande, de stukken moest onderzoeken die aan het *placet* moesten onderworpen worden; maar men trad niet in het onderzoek der kwestie, van de soort van handelingen, die deze formaliteit van het *placet* noodig zouden hebben. Art. 4 werd eenvoudiglijk bevestigd. Men sprak om art. 5 over de gemengde huwelijken te wijzigen, om het overeen te brengen met art. 2 van het concordaat van den 6 Julij 1819. Over art. 6, betrekkelijk de huwelijks vergunningen, besliste de meerderheid zich ten dezen opzigte met den bisschop te verstaan, zonder zich om de autoriteit van den H. Stoel te bekommeren, die alleen het regt had, om in zekere gevallen uitspraak te doen. Over de vermindering van feesten vastendagen, besloot men insgelijks met den Bisschop te onderhandelen, terwijl men zich tot den H. Stoel had behooren te wenden. Over art. 8 de Seminarien betreffende, bepaalde men zich tot het voorstel, om aan de kantons te vragen, hetgeen men in de tegenwoordige omstandigheden behoorde te doen. Over art. 9 om de Kloosters met schatting te belasten, besloot men het beginsel aan te nemen, en onze lezers zullen later zien, welke groote ontwikkeling men hieraan wist te geven. Wat de maatregelen aangaat, om de kloosters aan de jurisdictie van den Bisschop te onderwerpen, hierover besloot men om dit voorwerp in overweging te nemen, met het ontwerp van schikking. Betrekkelijk het regt der begeving van beneficien, waarvan art. 11 spreekt, was men het eens, dat zulks niet door de geestelijke autoriteiten, noch door geestelijke corporatien, zou kunnen geschieden, eene beslissing die aan het regt van eigendom eenen

*) Het Kanton Zug telt eene bevolking van 15 a 16000 Zielen en is geheel en al Katholijk.

slag toebragt. Voor de benoeming der hoogste plaatsen van het onderwijs, ging men er in voort om geene uitzondering voor de stoelen der Theologie te maken. Art. 13 over den eed, werd gehandhaafd; eindelijk op art. 14 besliste de meerderheid om de uitvoering daarvan te staken, alsook de staten uittenoodigen, die zich nog niet verklaard hadden, om de besluiten van de conferentie van Baden *geheel en al* aan te nemen, hetgeen in tegenspraak was met de wijzigingen waarvoor men gestemd had.

Men hield zich ook bezig met eenige nieuwe voorstellen. Toen een lid vroeg om de publicatie van den rondgaanden brief, welke de besluiten van Baden veroordeelt, te weigeren, oordeelde men het geschikt om zich niet over dit vraagstuk uit te laten. Het voorstel om de artikelen van Baden aan alle Katholijke en gemengde staten van Zwitserland medetedeelen, teneinde hen uittenoodigen, dezelve aan te nemen, werd in dien zin nagevolgd, dat men besloot dezelve alleen naar de kantons van Graauwbunderland, van Zug en Zurich te zenden. Deze laatste slechts eene of twee Katholijke parochien hebbende, beloofde men zich van dien kant eene groote sterkte. Maar daar men bij het begin der vierde zitting het besluit vernam, hetwelk door Zug genomen was, om de artikels van Baden in alle punten te verwerpen, kwam men weder op het besluit om aan dit kanton het resultaat der tegenwoordige beraadslagingen mede te deelen. Men handelde vervolgens lang over de betrekkingen met de herstelde nunciatuure te Lucerne, en men eindigde met te beslissen, dat dit voorwerp niet zou behandeld worden, alvorens er over de herstelling van den Kerkvoogd sprake zou geweest zijn. In de vijfde en laatste zitting, hield men zich bezig met de toenmalige betrekkingen tusschen den Bisschop van Bazel en het gouvernement van Argau, welke betrekkingen zoo als wij gezegd hebben ernstig gestoord zijn geworden. Men besloot eene bezending te benoemen, welke belast werd, eene transactie te beproeven; dan Argau protesteerde en verklaarde dat het nooit zoude toestemmen een gedeelte af te staan van datgene, wat zij hare regten noemden. Desniettemin werd het voorstel met algemeene stemmen aangenomen, de stem van Argau uitgezonderd welke zoude gewild hebben, dat de conferentie aanstonds een aantal maatregelen zou nemen, om hetzelve hare willekeurige beslissingen te helpen uitvoeren.

ADVERTENTIEN.

*** Ondertrouwd

P. J. AERSSEN
Apotheker
en
J. J. LEMMENS.

Oirschot 8 *September* 1842.
Eenige Kennisgeving.

* * * Gistere avond behaagde het de Goddelijke Voorzienigheid na eene langdurende ziekte voorzien van de al H.H. Sacramenten der stervenden tot zich te roepen den WelEdelen Heer P. A. F. PHILIPPENS in leven Med. Doctor.

Schijndel 4 *September* 1842.

* * * Heden overleed tot onze bittere smart ons eenigste beminde kindje GERTRUDA JOHANNA ELISABETH CORNELIA, in den ouderdom van ruim vijf maanden na een kortstondig lijden.

Dr. SCHOUTEN.
E. C. SCHOUTEN.
geb. VAN ROOSMALEN.

WIJCHEN
3 September 1842.

DEPOT
van
BLOEMBOLLEN.

De ondergeteekende, heeft de eer aan HH. Liefhebbers van BLOEMEN, kennis te geven, dat hij uit *Haarlem* ontvangen heeft, eene schoone gesorteerde collectie BLOEMBOLLEN, als: Dubbele en Enkele HYACINTHEN, TULPEN, TROSNARCISSEN enz. alles van de beste kwaliteit en waarvan de Prijscouranten *gratis* bij hem zijn te bekomen. Verzoeke brieven en bestellingen franco.

's Bosch 5 *September* 1842.

François Mahie.

Aanbesteding,

Op Dingsdag den 13 September 1842, des namiddags ten drie ure, zal ten huize van H. BERENDS, op het valkhof te *Nijmegen*, door het R. K. Kerkbestuur van de Reguliere Kerk aldaar en in tegenwoordigheid van den Ingenieur van 's Rijks-waterstaat H. F. FIJNJE, in het openbaar worden Aanbesteed:

Het doen van belangrijke VERGROOTING en REPARATIEN aan de voornoemde KERK, met de levering van al de daartoe benoodigde Materialen.

De Aanbesteding zal geschieden bij Inschrijving en Opbod.

Het Bestek zal ter lezing liggen te *Nijmegen*, bij H. BERENDS, F. VAN MEURS aan de *Waal* en bij P. DEN DOCTER in het Hotel Francfort. - te *'s Hage* in het Nieuw Zuid-Hollandsche Koffijhuis en bij B. VAN OOSTERHOUT, in den Gouden Kroon. — te *Amsterdam* in de Nieuwe Stads-Herberg en in de Keizerskroon. - te *Utrecht* bij HOLTERMAN op het Vreeburg. — te *Arnhem* bij J. DEN DOCTER. — te *'s Hertogenbosch* bij CHEVALIER in den Gouden Leeuw. - te *Cuylenburg* bij J. DEING op het Veer. — te *Gorinchem* bij N. VAN ALPHEN in de Hooiwagen. — en te *Zwolle* bij J. HAMER.

Zullende vier dagen te voren de noodige aanwijzing, op het terrein worden gedaan en nadere inlichtingen te bekomen zijn, bij het voornoemde R. C. kerkbestuur, alsmede bij den Hoofd-Ingenieur FERRAND te *Arnhem* en bij den Ingenieur H. F. FIJNJE te *Nijmegen*.

VERKOOPING
van
Bloemen en Planten.

Verzameling van 6 à 700 MIRTEN en ORANJE BOOMEN, CAMELIAS van 6 tot 8 voet hoog, ELECTRIVAS, RODODENDRUMS, ASALIAS, STRELITIAS, ERICAS, UMELIAS, MERIUMS, onderscheidene soorten van MAANDROOZEN en meer anderen, allen in POTTEN, in KNOPPEN en in BLOEM; welke zullen verkocht worden, op Vrijdag den 9 September 1842, des namiddags ten 3 ure; ten Venduhuize van JOHANNES DE BRUYN, in de St. Jorisstraat alhier; welke BLOEMEN en PLANTEN op Woensdag den 7 September 1842, van des voormiddags 10 tot 12 en des namiddags van 3 tot 5 ure, aldaar ter plaatse, zullen te zien zijn.

Geene dezer BLOEMEN of PLANTEN zullen worden opgehouden.

§ * § De Notaris DE JONG, residerende te *St. Oedenrode* zal ten Sterfhuize van Mejufvrouw de Weduwe COUWENBERG op *Montfroid* onder *St. Oedenrode*, op Woensdag den 14 September 1842, en volgende dagen, des morgens ten half 10 ure precies, verkoopen:

Eenen grooten en fraaijen Inboedel, bestaande in: allerlei soort van MEUBELEN, eene zeer goede HUISKLOK, LINNEN en PELLEN, BEDDEN en MATRASSEN, fijn PORCELEIN, GLAS en AARDEWERK, KOPER, TIN, BLIK en IJZERWERK; voorts een fraai Zilveren THEESERVIES, Zilveren LEPELS en VORKEN, SOEPLEPELS, THEELEPELTJES, ZOUTVAATJES enz., Juweelen HAND- en OORRINGEN, BLOEDCORALEN en andere sieraden, en verdere GOEDEREN tot eenen deftigen Inboedel behoorende.

Alles Dingsdag voor de Verkooping te zien van des morgens 9 tot 12 en des namiddags 2 tot 6 ure, terwijl het BEDDENGOED, LINNEN en PELLEN, ZILVER, GOUD, JUWEELEN enz. op den eersten dag der Verkooping zal worden verkocht.

§ † § De **Bewaarder** der **HYPOTHEKEN**, in het arrondissement *'s Hertogenbosch*, herinnert bij deze alle HOUDERS, van *HYPOTHEKEN* en *PRIVILEGIEN*, ingeschreven van den 1 Januarij 1819, tot op de invoering der Nieuwe Wetgeving; dat volgens de Wet van den 4 Julij 1842, no. 16, de nog bestaande Inschrijvingen op de Nieuwe Registers moeten worden overgebragt en wel tot den 1 September 1843, tegen half *Salaris*, na dien tijd tot den 1 September 1844, tegen het volle *Salaris*, en dat alle overbrenging na dien tijd slechts rang zal hebben van den dag waarop de Inschrijving werkelijk wordt genomen.

De Belanghebbenden vinden ten zijnen Kantore gelegenheid om de Borderellen op de minst kostbare wijze te doen opmaken.

Gelduitzettingen
op
LIJFRENTE
en VERZEKERINGEN
OP HET LEVEN.

De Maatschappij van Algemeene Assurantien op het LEVEN, de dotale Fondsen en de Overleveringen gevestigd te *Brussel*, en goedgekeurd door Koninklijk besluit van 12 Junij 1824, is vertegenwoordigd door Agenten in geheel het Rijk en in vreemde plaatsen. hare wezenlijke Kapitalen beloopen tot nabij de *DRIE MILLIOEN VIJFMAAL HONDERD DUIZEND FRANCS*, en zij betaalt jaarlijks meer dan *DRIE MAAL HONDERD DUIZEND FRANCS* Lijfrente.

De verrigtingen der Maatschappij hebben tot voorwerp de verzekeringen van Kapitalen betaalbaar na den dood, of ingeval van leven op een bepaald tijdstip, de constitutien van LIJFRENTEN, PENSIOENEN aan Weduwen en Ambtenaars, van HUWELIJKS-GIFTEN aan de Kinderen, AANKOOP op LIJFRENTE van RENTEN, SCHULDBEKENTENISSEN, AKTIEN en ONROERENDE GOEDEREN. Zij koopt insgelijks hetzij met GEREED GELD of op LIJFRENTE, de VRUCHTGEBRUIKEN en de NAAKTE EIGENDOMMEN.

Men kan zich de Prospectussen; Tarieven en alle wenschelijke inlichtingen bezorgen hetzij bij den Agent A. C VAN DER MEULEN Junior, in de Hinthamerstraat, Wijk C. No 86 te *'s Hertogenbosch*, of op het Secretariaat Generaal der Maatschappij te *Brussel*, in de nieuwe Brugstraat No. 48.

Graanmarkt
van *'s HERTOGENBOSCH.*

van Vrijdag, Zaturdag en Maandag den 2, 3 en 5 September 1842.

Den aanvoer der Rogge bestond uit 172 mudden Boekweit 145 mudden, Tarwe Garst en Haver was onbeduidend, voor goed en best graan zijn de volgende prijzen besteed:

TARWE ƒ 10 00. a ƒ 0-00.
ROGGE ƒ 7-10 a 7-35.
BOEKWEIT ƒ 6-00 a ƒ 6 35.
GARST ƒ 4,70 a f 0,00.
HAVER ƒ 2-65 a ƒ 3-15.
Het Nederl. pond Boter. ƒ 0,84 a - 0.96.
De 3 — Roggenbrood — 34 Cents

Zijnde de middelprijs van de Rogge waarnaar de zetting van het brood op Donderdag is geschied ƒ 7,27**,

Tarwe. Rogge en Boekweit, zijn volgens de hierboven genoteerde prijzen goed van de hand gegaan. Garst aan hooger prijs, goed gewild. Gort en Voeder-Haver, zeer gezocht.

EINDHOVEN den 6 September 1842.

De prijzen der granen zijn heden alhier geweest:

Rogge per Ned. Mudde.	ƒ 7,00
Boekweit.	- 5.60
Haver.	- 3,20
Het Ned. pond boter.	- 0,80
De 4 ——— roggebrood.	- 0,38

Granenmarkt.

Te AMSTERDAM van Maandag 5 September

Door tijdgebrek in Tarwe niets uit de hand gedaan, alleen in publieke veiling verkocht tot lager prijzen

Rogge met goeden handel en vorige prijzen, 125 p. Oude Rost. ƒ 180 in entr. ƒ 185 in cons.; 118, 119 p. Stett. ƒ 170, 173; 119 p. Franche ƒ 165.

Garst hooger gehouden, doch zonder handel.

Haver weinig ter veil: 74 p. Voer ƒ 96.

Boekweit zonder handel.

Koolzaad flaauw, Elve 62½ pvl.; op 9 vat in Sept. 66½ pvl Nov. 68 pvl.

Raapolie was op de gebleven prijzen van vorige marktdag willig per 6 w ƒ 42½; Vlieg ƒ 41½ a ¾; Oct, Nov. en Dec, ƒ 41½ a ¾; Mei 1843 ƒ 41½ a ¾

Lijnolie per 6 w. ƒ 39¾; Vlieg ƒ 39. Hennepolie per 6 w. ƒ 44½; Vlieg. ƒ 43½.

Raapkoeken ƒ 70 a 74. Lijnkoeken ƒ 8½ a 11.

BEURS van AMSTERDAM. Heden Maandag 5 September 4½ W. S. 2½ pCt. 52½ Dito 5 pCt. 101½ Synd. 4½ pCt. [illegible] Dito 3½ pCt. 77½, Handlm. 142, 141½ O. I. 5 pCt. 100 [illegible] 85 p. st. 16½ Dito Coupon 19½ Portte L. 2½ pCt. 29½ Oude [illegible]sen 106.

Ter drukkerij van D. A. A. de BOER.